

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Клавдия Камбурова

за дисертационен труд на Иван Владимиров Иванов

„Американски правила за писане на сценарий“

за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”

8.4. Театрално и филмово изкуство

/Кинознание, Киноизкуство и Телевизия/

Научен ръководител

проф. д-р Станимир Трифонов

Дисертационният труд на Иван Владимиров засяга една важна и актуална тема свързана с писането на сценарий за филм. Как да напишем добър сценарий, какви правила и препоръки да следваме в тази специфична творческа дейност. Още в уводната част докторантът заявява своята позиция, че сценарият е не само обект на творчество, но и обект на познание, което засяга широк кръг от участници във филмовото производство.

Дисертацията е структурирана в три глави, увод и заключение.

Първата глава е посветена на „раждането на образи“ . Кое и как предизвиква въображението на сценариста? До какво степен той трябва да познава света около себе си или да се вглежда във вътрешния си свят и творчески нагласи и вдъхновения. Авторът отбелязва и застава зад твърденията на авторитети, че писането не е само плод на вдъхновение, на познаване на граматически правила или прилежно следване на указания на различни авторитети, а е комплекс и умения неразривно свързани с превръщането на думите в образи, в изграждане на автентичен и вълнуващ разказ, който да е предпоставка за създаване на филмово произведение. Сценарият не е творческа изява, която да демонстрира знанията и таланта

на сценариста, а е основа за работата на режисьора и целият екип създаващ филмовото произведение.

Създаването на сценарий изисква както вдъхновение, талант, така и добро познаване на образци, на теоретици и разбира се на познания в областта на филмовия език. Това е важно не само за пицетите, но е от голямо значение за уменията да се четат сценария, да се тълкува тази специфична форма на литература.

Както пише Владимирова „ сценарият се четат, но всъщност се вижда и чува“.

Изграждането на една идея не е само резултатът на творческо вдъхновение, на натрупани житейски знания, а включва проучване, изследване, наблюдения, умения да се вижда в житейската ситуация онова знание за законите на драматургията, което ще доведе до развитие на идеята.

Облягайки се на своя опит като сценарист Владимирова привежда примери как едно събитие или действие поражда образ, създава черти от характера на дадена герой, трансформира вариации свързани с различни характеристики на бъдещия главен герой.

Ясно заявените мотиви за написване на дисертацията засягат не само въпросите за създаването на сценария, но и за критериите, които с които е обвързана оценката на сценария, който по своята същност не е самостоятелен продукт, а е пряко обвързан с реализацията на филма и има решаваща роля в оценката на проект за филм.

В първата глава докторантът описва житейска ситуация, който се явява предпоставка за задвижване на творческото въображение на автора. Как поведението на отделен човек, може да задвижи въображението на сценариста в различни посоки като внася детайли и елементи от изграждането на една сцена. Владимирова отделя внимание на сънят, като човешка дейност, която надхвърля границите на реалното, на въображението и може да е източник на богати образи, които да съдържа

в себе си „вълшебна, съноподобна мистерия“, както казва Фелини .В предлаганите примери, докторантът винаги съпоставя гледната точка на сценариста с тази на режисьора, които имат своите аргументи, съмнения, несъгласия.

Владимиров отеля внимание и на раждането на образи на базата на литературен текст. Прилагайки опита си като сценарист, той изгражда образите не само на базата на своя опит, но и разсъждава върху характеристиката на създадените образи. Дали е необходимо, или е излишно, според някои теоретици, използването на поетични образи, или сценариста да се придържа към по-реалистични образи. Изводът, който прави докторанта е :„В писането на сценарии трябва да бъдем едновременно специфични и достатъчно неконкретни, че да осигурим на нашите съавтори в създаването на филма яснота и свобода, за да развихрят своето въображение и да осъществят своите творчески амбиции „. Като се позовава на Милард Кауфман, Владимир споделя, мнението, че сценаристът има твърде малко влияние, след като сценарият му попадне в ръцете на продуцента и режисьора и той остава, в повечето случаи, само наблюдател.

Втората глава е посветена на Елементите, които загаждат филмовия сценария. Авторът отделя внимание на възможностите, които сценаристите имат да се учат от вече готовите сценарий, които се публикувани в различни сайтове, списания, обособени са като сборници и др. Те могат да служат за изучаване на различните елементи на бъдещия сценарий – тема, сюжетни ходове, фабула, различни примери за постигане на напрежение и разгръщане на характерите на отделните герои. Изключително важно е сценаристът да съзнава, че неговият сценарий само основата за бъдещия филм. Всички участници в бъдещия филм ще интерпретират образите, характерите, ситуациите от гледната точка на

бъдещия сценария. Зрителите рядко четат имената на сценаристите. Свързват ги с вече готовия филм с актьорите и режисьора.

Четенето на сценария е занимание предимно за специалисти, които са активни участници в създаването на бъдещия филм. Владимиров разсъждава върху стандартното оформление на сценария. До каква степен този стандартно форматирания сценарий може да е полезен за сценаристите. Владимиров посочва за пример Голдман, който смята, че техническата обремененост на сценария не дава възможност да се проследи задълбочено развитието на историята, образите на героите, тяхната вътрешна мотивация, като обременява четящия с технически подробности и детайли, които са предназначени за членовете на снимачния екип.

Преобладаващата част от напътствията, които се дават на начинаещите сценаристи акцентът е поставен на форматиранията.

Правилното форматирание на сценария е един от най-лесните начини да се направите добро първо впечатление и увеличите максимално шансовете сценария да бъде прочетен.

Но както често пише Владимиров, сценарият е особена литературна форма, която изисква творчески умения, познания за филмопроизводството и голяма доза късмет. Както по-късно ще отбележи авторът, насоките дадени на сценаристите често са сведени до схеми, правила, техническо оформление, препоръчвани софтуери за форматирание и почти не се отделя внимание на онази съществена за написването на седания част, засягаща създаването на вълнуващ разказ, изграждането на образи, които да са автентични, да вълнуват и да създават предпоставка за визуална интерпретация. Авторът прави важното уточнение, че творческото писане не може да напусне зоната на филмовия език – да разказва в кадри, мизансцен, визуални препратки на текста към бъдещия филм. Какъвто и сценарий да се напише, той няма никакъв шанс за успех, ако не е

форматиран и не спазва техническите правила за оформление. Т.е. не можете да дадете указания на автора как да напише сценарий, а само да го напътствате в оформлението му.

За Владимирова от съществено значение за интересуващите се от сценарии изключително важа съпоставката между сценария и готовия филм. Публикуването на окончателния сценарий, или публикуване на сценария по вече готовия филм, лишава читателите от възможността да съпоставят сценария с вече готовия филм. Кой сцени са отпаднали, кои са трансформирани или преработени. Това би дало ценна информация запътя на сценария до завършения филм и би бил изключително полезен, както по отношение на промяна на диалога, сцените, развитието на образите.

За да разясни какво точно определя един сценарий, Владимирова се позовава на Осип Брик „Какво е той? Независимо литературно произведение или превод на филмов език на вече съществуваща литературна творба /роман, разказ, пиеса/ или пък е меморандум за употреба от режисьора, в който е указана поредността на сцените и епизодите.“ стр. 61.

Докторантът отделя внимание и на дебатът какво е сценария, като привежда различни мнения - дали е самостоятелна творба или самостоятелно литературно произведение. Той донякъде споделя мнението на Брик „Сценарият е система, изградена от движещи се образи, подкрепени със специфичните кино похвати.“ При всички тези разсъждения Владимирова непрекъснато заема позицията както на сценариста, така и от погледа на режисьора. Неговият опит като сценарист и режисьор му дава възможност да интерпретира и двете гледни точки.

Третата глава е посветено на Наръчниците.

Авторът привежда и анализира голям брой наръчници и книги посветени на механизма на писане на сценарий. Той разсъждава на редица въпроси – дали да се учим от успешните сценаристи, на авторитетни и заелите челни

места в класациите автори. Въпросът който си задава Владимир е как един начинаещ сценарист да се ориентира в морето от книги, наръчници, академични текстове, блогове видеоплатформи. Какъв е балансът между методологията, теорията, спазването /или нарушаването / на схеми ? Това са част от въпросите, върху които разсъждава Владимир.

Несъмнено е необходим поглед на специалист върху написания текст, нужни са и напътствия и указания, но това още не е гаранция за успех.

Да се напише работещ сценарий, това са част от препоръките на различни авторитети по писане на сценарий. Но какви всъщност означава работещ? Кой всъщност дава оценката за такъв сценарий – режисьорът, продуцентът? Какви са пътищата за създаването на такъв сценарий? Достатъчно ли е да се спазват безбройните и често противоречиви указания и препоръки. До каква степен те трябва да се следват и достатъчно ли е това? Това са редица въпроси, върху които Владимир разсъждава на базата на огромен, проучен и анализиран материал. Спецификата на жанра, условията за филмопроизводство, възможностите, които един сценарий има за да достигне до оценката „работещ сценарий“. Нито един от предложените автори и наръчници де дава конкретен отговор.

Несъмнено част факторите определящи написването на добър сценарий е доброто познаване на филмовия език, производствените специфика при правенето на филм и към това трябва да се добави – добра идея и умение да се разказва. Изводите които прави авторът са в търпението, обучението, задълбочената и последователна работа върху сюжета и не на последно място шанса сценарият ти да попадне в полезрението на режисьор или продуцент.

Наръчниците дава много указания как, кога трябва да се задържи вниманието на зрителя, да се създаде напрежение, да се изгражда конфликт и др. Предлагат се схеми, стъпки, минути, но тава са само упътващи указания, които едва ли са направили някого успешен сценарист.

От дисертацията на Владимирова се вижда неговата богата ерудиция, задълбоченото проучване на различна автори и гледни точки, без нито за момент да загърбва личното си отношение и мнение по определен въпрос. Това е видно и от богатата библиография, от стила на дисертацията, в която съжителства погледа на сценариста и режисьора. Стилът е аналитичен, творчески, съпоставителен. Дисертацията предлага различни гледни точки, обогатена е с примери, които докторантът разработва за различни ситуации и онагледява своите теоретични изводи. Нетрадиционното оформление на дисертацията напомня сценарий и я прави изключително полезно четиво, както и включването на идеи, сюжети, размисли върху измислен или литературен текст.

В заключение държа да подчертая, че Иван Владимирова има убедителна като качество на научното изследване и като обем дисертация.

В този смисъл убедено предлагам на научното жури да присъди ОНС «доктор » в направление 8.4. Театрално и филмово изкуство (Кинознание, киноизкуство и телевизия) на Иван Владимирова. Убедено гласувам „да“.

2.01. 2023

доц. д-р Клавдия Камбурова

REVIEW

by Assoc. Prof .Dr. Klavdia Kamburova,
for Ivan Vladimirov Ivanov's dissertation

"American Rules of Screenwriting"

for awarding the educational and scientific degree "Doctor"

8.4. Theater and film art

/Film Studies, Film Art and Television/

Supervisor

Prof. Dr. Stanimir Trifonov

Ivan Vladimirov's dissertation concerns an important and current topic related to writing a movie script. How to write a good screenplay, what rules and recommendations to follow in this specific creative activity. Already in the introductory part, the doctoral student states his position that the script is not only an object of creativity, but also an object of knowledge, which affects a wide range of participants in film production.

The dissertation is structured in three chapters, an introduction and a conclusion. The first chapter is devoted to the "birth of images". What and how sparks the imagination of the screenwriter? To what extent should he know the world around him or look into his inner world and creative attitudes and inspirations. The author notes and stands behind the statements of authorities that writing is not only the result of inspiration, of knowledge of grammatical rules or diligently following the instructions of various authorities, but is a complex and skills inextricably linked to the transformation of words into images, to the construction of an authentic and an exciting narrative that is a prerequisite for the creation of a film work. The script is not a creative expression that

demonstrates the knowledge and talent of the screenwriter, but is the basis for the work of the director and the entire team creating the film work.

Creating a screenplay requires both inspiration, talent, and a good knowledge of models, theorists and, of course, knowledge in the field of film language. This is important not only for the luxuries, but it is of great importance for the ability to read the script, to interpret this specific form of literature.

As Vladimirov writes, "the script is read, but actually seen and heard."

The construction of an idea is not only the result of creative inspiration, of accumulated life knowledge, but includes research, research, observations, skills to see in the life situation that knowledge about the laws of dramaturgy, which will lead to the development of the idea.

Relying on his experience as a screenwriter, Vladimirov gives examples of how an event or action gives rise to an image, creates character traits of a character, transforms variations related to various characteristics of the future main character.

The clearly stated motives for writing the dissertation concern not only the issues of the creation of the script, but also the criteria with which the evaluation of the script is bound, which by its nature is not an independent product, but is directly linked to the realization of the film and has a decisive role in evaluating a film project.

In the first chapter, the doctoral student describes a life situation that is a prerequisite for driving the author's creative imagination. How the behavior of an individual can move the writer's imagination in different directions by bringing details and elements to the construction of a scene. Vladimirov pays attention to the dream, as a human activity that exceeds the limits of the real, of the imagination and can be a source of rich images that contain within itself a "magical, dream-like mystery", as Fellini says. In the examples offered, the

doctoral student always juxtaposes the point of view of the screenwriter with that of the director, who have their arguments, doubts, disagreements.

Vladimirov drew attention to the birth of images based on a literary text. Applying his experience as a screenwriter, he builds the images not only based on his experience, but also reflects on the characteristics of the created images. Whether it is necessary or superfluous, according to some theorists, to use poetic images, or for the screenwriter to stick to more realistic images. The conclusion that the PhD student makes is: "In writing scripts, we must be both specific and non-specific enough to provide our co-authors in the creation of the film with clarity and freedom to let their imagination run wild and realize their creative ambitions." Referring to Millard Kaufman, Vladimirov shares the opinion that the screenwriter has very little influence once his script is in the hands of the producer and director and he remains, in most cases, only an observer.

The second chapter is devoted to the Elements that contaminate the film script. The author pays attention to the opportunities that screenwriters have to learn from ready-made scripts that are published in various websites, magazines, are classified as collections, etc. They can serve to study the various elements of the future scenario - theme, plot moves, plot, various examples of achieving tension and developing the characters of individual characters. It is extremely important for the screenwriter to realize that his script is only the basis for the future film. All participants in the future film will interpret the images, characters, situations from the point of view of the future scenario. Viewers rarely read the names of the screenwriters. They connect them to the already finished film with the actors and the director.

Reading the script is an activity primarily for specialists who are active participants in the creation of the future film. Vladimirov reflected on the standard layout of the scenario. To what extent can this standard format script be useful to screenwriters?

Vladimirov points to Goldman as an example, who believes that the technical burden of the script does not allow to follow in depth the development of the story, the images of the characters, their inner motivation, burdening the reader with technical details and details that are intended for the members of the film crew .

Most of the guidance given to beginning screenwriters focuses on formatting.

Formatting your script correctly is one of the easiest ways to make a good first impression and maximize the chances of your script being read.

But as Vladimirov often writes, the screenplay is a special literary form that requires creative skills, knowledge of filmmaking and a great deal of luck. As the author will later point out, the guidelines given to screenwriters are often reduced to schematics, rules, technical layout, recommended formatting software, and almost no attention is paid to the essential part of screenwriting, concerning the creation of an exciting narrative, the construction of images that are authentic, exciting and create a prerequisite for visual interpretation. The author makes the important clarification that creative writing cannot leave the area of film language - to tell in shots, mise-en-scène, visual reference of the text to the future film. Whatever script is written, it has no chance of success if it is not formatted and does not follow the technical rules of layout. I.e. you can't give directions to the author how to write a screenplay but only to you guide it in its layout.

For Vladimirov, the comparison between the script and the finished film is extremely important for those interested in screenplays. Publishing the final script, or publishing the script of the finished film, deprives readers of the opportunity to compare the script with the finished film. Which scenes were dropped, which were transformed or reworked. This would give valuable

information to the script on the way to the finished film and would be extremely useful, both in terms of changing dialogue, scenes, developing images.

To clarify what exactly defines a scenario, Vladimirov refers to Osip Brik's "What is he? An independent literary work or a film language translation of an already existing literary work /novel, short story, play/ or else it is a memorandum for use by the director, in which the sequence of scenes and episodes is indicated." page 61.

The doctoral student also pays attention to the debate about what a screenplay is, citing different opinions - whether it is an independent work or an independent literary work. He somewhat shares Brik's opinion "The screenplay is a system built from moving images supported by specific cinema techniques." In all these discussions, Vladimirov constantly takes the position of both the screenwriter and the director's point of view. His background as a writer and director gives him the ability to interpret both points of view.

The third chapter is devoted to the Handbooks.

The author cites and analyzes a large number of manuals and books devoted to the mechanism of screenwriting. He reflects on a number of questions - whether we should learn from the successful screenwriters, the authoritative ones, and those who occupied the top places in the authors' charts. The question that Vladimirov asks himself is how a novice screenwriter can navigate the sea of books, manuals, academic texts, blogs and video platforms. What is the balance between methodology, theory, compliance / or violation / of schemes? These are some of the questions on which Vladimirov reflects.

Undoubtedly, a specialist's view of the written text is necessary, guidance and directions are also needed, but this is still not a guarantee of success.

To write a screenplay that works, these are some of the recommendations of various screenwriting authorities. But what does working really mean? Who actually gives the assessment for such a script - the director, the producer What

are the ways to create such a script? Is it enough to follow the countless and often contradictory guidelines and recommendations? To what extent should they be followed and is this enough? These are a number of questions on which Vladimirov reflects on the basis of a huge, researched and analyzed material. The specifics of the genre, the conditions for film production, the possibilities a screenplay has to reach the "working screenplay" rating. None of the proposed authors and manuals gives a concrete answer.

The manuals give a lot of guidance on how, when to hold the viewer's attention, create tension, build conflict, etc. Schemes, steps, minutes are provided, but these are only guidelines that have hardly made anyone a successful screenwriter.

Vladimirov's dissertation shows his rich erudition, the in-depth study of different authors and points of view, without for a moment turning his back on his personal attitude and opinion on a certain issue.

This is also evident from a rich bibliography, from the style of the dissertation, in which the screenwriter's and the director's views coexist. The style is analytical, creative, comparative. The dissertation offers different points of view, is enriched with examples that the doctoral student develops for different situations and illustrates his theoretical conclusions. The non-traditional layout of the dissertation is reminiscent of a screenplay and makes it an extremely useful read, as does the inclusion of ideas, plots, reflections on a fictional or literary text.

In conclusion, I would like to emphasize that Ivan Vladimirov has a convincing dissertation in terms of the quality of the scientific research and the volume.

In this sense, I strongly suggest to the scientific jury to award the ONS "doctor" in direction 8.4. Theater and film art

(Film studies, film art and television) by Ivan Vladimirov. I strongly vote yes.

2.01. 2023

Assoc. Prof .Dr. Klavdia Kamburova